

KONGRE - TOPLANTI

İSLAM TARİHİNDE METODOLOJİ PROBLEMLERİ KONULU BİLİMSEL TOPLANTIDAN NOTLAR

Prof.Dr.M.Ali KAPAR
Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

İslâmî İlimler Araştırma Vakfının koordinatörlüğünde 21-22 Şubat 2004 tarihinde İstanbul'da yapılan "İslam Tarihinde Metodoloji Problemleri" konulu bilimsel toplantıya Prof.Dr. İrfan Aycan, Prof.Dr.İbrahim Sarıçam, Prof.Dr.Mehmet Özdemir, Doç.Dr.Seyfettin Erşahin tebliğci olarak, Prof.Dr.Mustafa Fayda, Prof.Dr.Ziya Kazıcı, Prof.Dr.İsmail Yiğit, Prof.Dr.Cahit Baltacı, Prof.Dr.Hulusi Yavuz, Prof.Dr.Ahmet Önkal, Prof.Dr.M.Ali Kapar, Prof.Dr.Zekeriya Kurşun, Doç.Dr.Hasan Kurt, Doç.Dr.Ahmet Güner, Yrd.Doç.Dr.Mahfuz Söylemez, Yrd.Doç.Dr.Asım Yediyıldız ise müzakereci olarak katıldılar.

21 Şubat 2004 Cumartesi günü sabahı İSAV adına koordinatör Prof.Dr. Bedrettin Çetiner'in açış konuşmasından sonra organizatör Prof.Dr.Mustafa Fayda'nın başkanlığında I.oturum başladı. Prof.Dr.İrfan Aycan ve Prof.Dr.İbrahim Sarıçam "İslam Tarihinin kaynaklarıyla ilgili problemler ve günümüze ilişkin bazı düşünceler" isimli tebliğlerini sundular. Prof.Dr.İrfan Aycan Tebliğinde;

"İslam tarihi kaynaklarının günümüz bilimsel eleştiri standartlarına göre değerlendirilmesi problemi" başlığı ile "Apokrif (Uydurma) Tarih Yazıcılığı Problemi", "En Sahih Nüshayı Tespit Etme Problemi", "Bazı Kaynakların Kime Ait olduğunun Belirlenmesi Problemi" ni işledi. Ayrıca "Müslümanların Tarihe, Tarihi Rivayetlere ve Tarih İlimine Bakış Problemi", "İslam Tarihi Kaynaklarının ve müelliflerinin Yanlılığı/Tarafıılığı Problemi", İslam Tarihi ile İlgili Müslümanların Dışındaki Kültür, Din ve Ülkeye Mensup Çağdaş Tarihçilerce Yazılmış Kaynakların Kullanılması Problemi", Emevilerin Tarihe Bakışı", Kur'an ve Hadis'in İslam Tarihinin Kaynağı Olması Meselesi ve Kaynaklar Konusunda Modern Teknolojiden Faydalanma Problemi"ni dile getirdi.

Prof.Dr.İbrahim Sarıçam ise Tebliğinde; "Tarih Araştırmaları Alanının Genişlemesi ve Kaynakların Çeşitlenmesi" başlığı altında, "Tarihin Yeni Kaynakları Olan Eserlerden Faydalanmada Ortaya Çıkan Problemler", "Kaynakların Tespiti ve Tasnifi sorunu" "Mevcut Kaynakları Kullanarak Siyasi Tarih Dışındaki Çalışmaların Zorluğu Problemi" ve "Farklı Alanlarda Yazılmış Kaynakların Tarihi Olaylara Katkısı" üzerinde durdu. Ayrıca Sarıçam tebliğinde; "Kaynak Değerlendirmesi -Kaynak Özellikleri ve Eğilimi" başlığı altında Taberî ve İbn Kesîr'in Tarihlerinde Kerbela Olayı örnek gösterilerek tarihi rivayetleri, kaynak ve muhteva açısından kritiğe tabi tuttu.

21 Şubat 2004 Cumartesi günü öğleden sonra Prof.Dr.İrfan Aycan'ın Başkanlığında II.Oturum başladı. Önce Prof.Dr. Mehmet Özdemir, "Günümüz İslam

Tarihi Araştırmalarının Yöntem Sorunu Üzerine Genel Bir Değerlendirme" konulu tebliğini sundu. Tebliğinde "İslam Tarihinin Metod Bilgisinin Kaynakları", "Metodoloji Çalışmalarında İlgi Azlığı, Tarihsel Perspektifimize bağlı bazı sorular ve Sorunlar", Kaynak Kritiği Yöntemi ve Şarkiyatçılar", İslam Tarihi Araştırmalarında Tedahül Sorunu" ve "Projeli çalışma ihtiyacı" konularını ana başlıklar halinde dile getirdi.

Daha sonra Doç.Dr.Seyfettin Erşahin, "Türkiyede Modern İslam Tarihçiliğine Doğru Milli Devlette Ümmeti Çalışmak" konulu tebliğini sundu. Tebliğinde; "Eğitim-Öğretimde İslam Tarihi, Cumhuriyet Türkiyesi İslam Tarihçiliği", "Laik-Millî Devlette Ümmet Tarihçiliği Yapmak", "Laik-Millî Devlet ve İslam Tarihçiliği", "Milliyetçi-Batıcı-Laik Türk Tarih Twezi Gölgesinde İslam Tarihçiliği", "Bilimsel İslam Tarihçiliği", "İlahiyat Fakültelerinde İslam Tarihçiliği" başlığı altında problemleri dile getirdi ve tebliğinin sonunda 1931 yılında Lise 2. sınıflar için hazırlanan Tarih-II'deki 14.Ünite, İslam Tarihine ayrılan yer, üslup, muhteva ve bakış açısından örnek olarak gösterildi.

22 Şubat 2004 Pazar günü sabah Prof.Dr.Ziya Kazıcı başkanlığında III.oturum yapıldı. Bu oturumda daha önceki iki oturumda sunulan tebliğler ve yapılan tartışmalar doğrultusunda İslam Tarihinde Metodoloji Problemleri genel olarak müzakereye açıldı. Müzakere sonrası toplantı sona erdi. I. ve II. oturumlarda sunulan tebliğlerden sonra ve III.oturumda yapılan genel müzakere şu hususlar dile getirildi.

İslam Tarihi Açısından;

- a- İslam Tarihinin tasnifi yapılmalı ve alanı belirlenmelidir.
- b- İlk dönem ve daha sonraki dönemlerin sınırları tespit edilmelidir.
- c- İslam Tarihi bağımsız hale getirilmelidir.
- d- İslam Tarihi diğer bilim dallarından yararlanmalıdır.
- e- İslam Tarihi sadece siyasi içerikli değil, aynı zamanda sosyal içerikli hale getirilmelidir.
- f- İslam Tarihi olayları İslam Kültür ve Medeniyeti ile birlikte değerlendirilmelidir.
- g- İslam Tarihi yerine Müslümanların Tarihi denebilir mi?
- h- Web siteleri ve İslam Tarihi Araştırmaları Merkezleri kurulmalıdır.

- i- İslam Tarihi kendisine ait metodolojisini kurmalıdır.
- j- İslam Tarihi metodolojik problem ve prensipleri yazılı hale getirilmelidir.

İslam Tarihi Kaynakları Açısından;

- a- Kaynak Eserlerin tercemesi aslına uygun yapılmalıdır.
- b- İslam Tarihi kaynakları sadece yazılı belgeler değildir.
- c- Kaynak olarak arşivler önemlidir.
- d- İslam Tarihi diğer bilim dallarına ait kaynaklardan da yararlanmalıdır.
- e- Araştırmalarda mukaddem ve muahhar kaynakların tamamından yararlanılmalıdır.
- f- İslam Tarihi kaynaklarındaki rivayetler senet ve metin yönüyle hadisler gibi tenkide tabî tutulmalıdır.
- g- Kaynaklardaki ıstılahlar tercüme edilmemelidir.
- h- Kaynakların kullanımında dil problemi halledilmelidir.
- i- Araştırma ve kaynaklardan istifade noktasında teknolojiden yararlanılmalıdır.
- j- Kaynak eserler mutlaka neşredilmelidir.
- k- Kaynak eserlerin müellifi, yazıldığı yer ve zamanı tespit edilmelidir.
- l- Kaynaklar Yüksek Lisans ve Doktora tez konusu olarak araştırılmalıdır.
- m- Araştırmalarda Kur'an ve Hadisler temel kaynak olarak değerini korumalıdır.
- n- Şehir ve bölge tarihleri araştırmalar için önemlidir.

Tarihçi Açısından;

- a- Tarihçi kanaatine uygun haber aramamalıdır.
- b- Tarihçi tarafsız olmalı ve ön yargıdan uzak olmalıdır.
- c- Sahasını ve sahasının dilini bilmelidir.
- d- Tarihçi, karşılaştırmacı, yorumlayıcı ve çözümleyici olmalıdır.
- e- Tarihçi Müsteşriklerin düşüncelerine karşı duyarlı olmalıdır.
- f- Tarihçi, olayları olduğu gibi incelemelidir.
- g- Tarihçi, olayları derinliğine incelemelidir.
- h- Tarihçi, tarihi olayları incelerken bölge, ırk, iklim ve mekanın tesirini dikkate almalıdır.
- i- Tarihçi, ekip çalışması yapmalıdır.

İSTEM DERGİSİ TEMSİLCİLİKLERİ

Adana	Çukurova Üniversitesi	Nuran YILMAZ	Tel: 0.322.338 69 72 / 133 nryilmaz@cukurova.edu.tr
Adapazarı	Sakarya Üniversitesi	Levent ÖZTÜRK	Tel: 0.264.278 99 50 / 175 lozturk@sakarya.edu.tr
Ankara	Ankara Üniversitesi	Halide ASLAN	Tel: 0.312. 2126800-295 halideaslan@yahoo.com
Bursa	Uludağ Üniversitesi	Adem APAK	Tel: 0.224. 243 13 37 ademapak@hotmail.com
Çanakkale	Onsekiz Mart Üniversitesi	Gülgün YAZICI	Tel: 0.286.218 00 18 / 1452
Çorum	Gazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	M.Mahfuz SÖYLEMEZ	Tel: 0.364.234 63 58 / 142 mahfuzs@yahoo.com
Diyarbakır	Dicle Üniversitesi	Mehmet AZİMLİ	Tel: 0.412.248 80 22 mehmetazimli@hotmail.com
Elazığ	Fırat Üniversitesi	Ramazan HURÇ	Tel: 0.424. 2370000-5203 rhurc@firat.edu.tr
Erzurum	Atatürk Üniversitesi	Serkan YAŞAR	Tel: 0. 442. 231 21 90
Eskişehir	Osmangazi Üniversitesi	Necati AVCI	Tel: 0.222. 227 53 82
Isparta	S.Demirel Üniversitesi	Melek KAHRAMAN	TEL: 0.246.211 14 62 melekkahraman@mynet.com
İstanbul	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	Gülgün UYAR	Tel: 0.216.651 43 82 / 302 emrekut@icqmail.com
		Cahit KÜLEKÇİ	Tel: 0.536.263 55 57 bilgi@islam tarihi.net
İzmir	Dokuz Eylül Üniversitesi	Seyfullah PALALI	Tel: 0.232.285 29 32 s.palali@deu.edu.tr
Kahramanmaraş	Sütçü İmam Üniversitesi	Ahmet GÖRÜZOĞLU	Tel: 0.344. 237 68 88 ahgoruz@yahoo.com
Kayseri	Erciyes Üniversitesi	Funda DEMİRTAŞ	Tel: 0.352.437 49 01 / 31258 fundad@erciyes.edu.tr
Rize	K.T.Ü. İlahiyat Fakültesi	H.Ahmet ÖZDEMİR	Tel: 0.464.214.11.22 haozdemir@hotmail.com
Samsun	Ondokuzmayıs Üniversitesi	Metin YILMAZ	Tel: 0362. 4576021/1268 tahaeymen@hotmail.com
Sivas	Cumhuriyet Üniversitesi	Ünal KILIÇ	Tel: 0.346 . 219 10 10 unalkilic@hotmail.com
Şanlıurfa	Harran Üniversitesi	Murat AKGÜNDÜZ	Tel: 0.414.344 00 20 / 1030 muratakgunduz@hotmail.com
Van	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Mustafa DEMİRCİ	Tel: 0.432.225 17 03-9 / 1477 mustdemirci@hotmail.com